

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

PIEKTĀ NODAĻA

LĒMUMS

Iesniegums Nr.16800/11
Roberts Žerebkovs
pret Latviju

Eiropas Cilvēktiesību tiesa (Piektā nodaļa), 2019.gada 3.septembrī
sanākusi kā Palāta šādā sastāvā:

Angelika Nußberger, priekšsēdētāja,

Gabriele Kucsko-Stadlmayer,

André Potocki,

Yonko Grozev,

Mārtiņš Mits,

Latif Hüseyinov,

Lado Chanturia, tiesneši,

un *Claudia Westerdiek*, nodaļas sekretāre,

Ņemot vērā augšminēto iesniegumu, kas iesniegts 2011.gada 2.martā,
Ņemot vērā Valdības-atbildētājas apsvērumus un iesniedzēja atbildes
apsvērumus,

Apspriedusies lemj šādi:

FAKTI

1. Iesniedzējs Roberts Žerebkovs ir Latvijas pilsonis, kurš dzimis 1970.gadā un dzīvo Daugavpilī. Viņu Tiesā pārstāvēja Rīgā praktizējošā juriste A. Snipe.

2. Latvijas valdību ("Valdība") pārstāvēja tās pārstāve K. Līce.

A.Lietas faktiskie apstākļi

3. Lietas faktiskos apstākļus, kā tos sniedza puses, var apkopot šādi.

1. Kriminālprocess pret iesniedzēju

4. 2005.gada 14.augustā notika laupīšana. 2005.gada 16.augustā saistībā ar šo laupīšanu tika uzsākts kriminālprocess pret iesniedzēju un divām citām personām.

(a) Tiesvedība pirmās instances tiesā

5. 2005.gada 6.decembrī Daugavpils tiesā saņemti lietas materiāli iztiesāšanai.

6. 2012.gada 1.oktobrī Daugavpils tiesa notiesāja iesniedzēju par trīs nodarījumiem, saskaņā ar Krimināllikuma 176.panta trešo daļu (atkārtota laupīšana), 193.panta otro daļu (kredītkartes nolaupīšana) un 274.panta pirmo daļu (pases nolaupīšana).

7. Nosakot sodu, Daugavpils tiesa atsaucās uz Krimināllikuma 46.panta otrajā daļā ietvertajiem soda noteikšanas vispārīgajiem principiem (skatīt 25.rindkopu zemāk) un ņēma vērā šādus apsvērumus: (i) atbildību mīkstinošu apstākļu neesamība; (ii) viens atbildību pastiprinošs apstāklis (nodarījums izdarīts esot alkohola reibumā); (iii) iesniedzēja iepriekšējo sodāmību un cietuma sniegto negatīvo ziņojumu par viņu; un (iv) tiesības uz lietas izskatīšanu saprātīgā termiņā pārkāpumu.

8. Daugavpils tiesa nosprieda, ka iesniedzējs sodāms ar brīvības atņemšanas sodu, kas iekļaujas Krimināllikumā noteiktajā pieļaujamā soda apmērā: (i) astoņu gadu un trīs mēnešu brīvības atņemšanas sods par nodarījumu saskaņā ar Krimināllikuma 176.panta trešo daļu, (ii) viena gada un sešu mēnešu brīvības atņemšanas sods par nodarījumu saskaņā ar Krimināllikuma 193.panta otro daļu un (iii) desmit mēnešu brīvības atņemšanas sods par nodarījumu saskaņā ar Krimināllikuma 274.panta pirmo daļu. Galīgais sods par trim nodarījumiem tika noteikts astoņi gadi un seši mēneši.

(b) Tiesvedība apelācijas instances tiesā

9. Pēc iesniedzēja apelācijas sūdzības Latgales apgabaltiesa 2013.gada 30.aprīlī atstāja spēkā esošu viņu notiesājošo spriedumu. Tomēr, ņemot vērā tiesību aktu grozījumus, kas stājās spēkā 2013.gada 1.aprīlī, atkārtots nodarījums vairs nebija sodāms saskaņā ar Krimināllikuma 176.panta trešo daļu. Apelācijas instances tiesa attiecīgi grozīja nodarījuma kvalifikāciju par atkārtotu laupīšanu, aizstājot to ar labvēlīgāku, proti, laupīšanu personu grupā saskaņā ar Krimināllikuma 176.panta otro daļu, par kuru maksimālais brīvības atņemšanas sods bija astoņi gadi (skatīt zemāk 27.rindkopu).

10. Nosakot sodu par nodarījumu saskaņā ar Krimināllikuma 176.panta otro daļu, Latgales apgabaltiesa ņēma vērā šādus apsvērumus: (i) viens

atbildību mīkstinošs apstāklis (iesniedzējs atzina savu vainu); (ii) viens atbildību pastiprinošs apstāklis (nodarījums izdarīts esot alkohola reibumā); (iii) iesniedzēja sodāmība (tai skaitā laupīšana) un (iv) ar nodarījumu radītais kaitējums.

11. Latgales apgabaltiesa secināja, ka iesniedzējam noteiktajam sodam bija jāietver brīvības atņemšanas sods. Būtu taisnīgi šādos apstākļos noteikt sodu, kas ir tuvu likumā noteiktajam maksimālajam soda termiņam – astoņi gadi (kā noteikts 2013.gada 1.aprīļa grozījumos).

12. Tomēr tiesvedība pirmās instances tiesā norisinājās no 2005.gada 6.decembra līdz 2012.gada 1.oktobrim un iesniedzējs nebija atbildīgs par kavējumiem. Tādējādi pirmās instances tiesa bija pārkāpusi saprātīga termiņa prasību. Latgales apgabaltiesa, pamatojoties uz Krimināllikuma 49.¹pantu iesniedzējam piespriesto brīvības atņemšanas sodu samazināja uz pusi, tas ir, četriem gadiem. Nebija pamata vēl vairāk samazināt iesniedzējam piespriesto sodu, ņemot vērā nodarījuma smagumu un tā vardarbīgo raksturu.

13. Attiecībā uz iesniedzējam piemēroto sodu par Krimināllikuma 193.panta otrajā daļā un 274.panta pirmajā daļā minētajiem nodarījumiem Latgales apgabaltiesa atstāja spēkā pirmās instances tiesas noteikto brīvības atņemšanas sodu. Tā uzskatīja, ka sods ir atbilstošs, taisnīgs un tuvu likumā noteiktajam minimumam.

14. Galīgais brīvības atņemšanas sods par visiem trim nodarījumiem tika noteikts četri gadi un trīs mēneši. Vienlaikus tiesa izdeva rīkojumu par iesniedzēja atbrīvošanu, jo viņš šo sodu jau bija izcietis pilnā apmērā.

(c) Tiesvedība Augstākajā tiesā

15. Pēc iesniedzēja kasācijas sūdzības 2013.gada 10.jūlijā Augstākās tiesas Senāts: (i) atstāja spēkā brīvības atņemšanas sodu par nodarījumu, kas paredzēts Krimināllikuma 176.panta otrajā daļā; (ii) nodeva lietu atpakaļ apelācijas instances tiesai soda noteikšanai saskaņā ar Krimināllikuma 193.panta otro daļu un 274.panta pirmo daļu, jo pēc 2013.gada 1.aprīļa grozījumiem bija jāņem vērā labvēlīgāki soda noteikšanas noteikumi; un (iii) pieprasīja apelācijas instances tiesai noteikt galīgo brīvības atņemšanas sodu pēc atkārtotas soda noteikšanas.

(d) Tiesvedība apelācijas instances tiesā

16. 2013.gada 6.novembrī Latgales apgabaltiesa noteica saskaņā ar Krimināllikuma 193.panta otro daļu un 274.panta pirmo daļu iesniedzējam piemērojamo sodu, kā arī noteica iesniedzējam galīgo sodu.

17. Apelācijas instances tiesa ņēma vērā šādus apsvērumus: (i) labvēlīgāki notiesāšanas nosacījumi saskaņā ar 2013.gada 1.aprīļa

grozījumiem; (ii) viens atbildību mīkstinošs apstāklis (iesniedzējs atzina savu vainu); (iii) viens atbildību pastiprinošs apstāklis (nodarījums izdarīts esot alkohola reibumā); (iv) ilgstošs pirmstiesas apcietinājuma laiks; un (v) saprātīga termiņa ievērošanas pārkāpums.

18. Iesniedzējam piemērotais sods par katru no abiem nodarījumiem bija jāsamazina attiecīgi par sešiem un pieciem mēnešiem, un galīgais sods tika noteikts četri gadi, ko iesniedzējs jau bija izcietis.

19. Šis nolēmums stājās spēkā 2013.gada 3.decembrī, jo netika iesniegtas sūdzības par tiesību jautājumiem.

2. Iesniedzēja prasība civilprocesā

20. 2011.gada 29.jūlijā iesniedzējs vērsās ar prasību pret valsti civilprocesuālā kārtībā (lieta Nr.C27200511), lūdzot kompensāciju saistībā ar pret viņu uzsāktā kriminālprocesa nesaprātīgo ilgumu. Viņš lūdza 7028 Latvijas latus (aptuveni 10 000 eiro). Viņš atsaucās uz Konvencijas 6.pantu, Satversmes 92.pantu un Civillikuma 1635.pantu (skatīt zemāk 30.-32.rindkopu).

21. 2012.gada 26.martā Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa viņa prasību noraidīja.

22. Pēc iesniedzēja apelācijas sūdzības Rīgas apgabaltiesa 2013.gada 11.martā šo spriedumu atcēla un daļēji apmierināja iesniedzēja prasību. Rīgas apgabaltiesa nosprieda, ka procesa ilguma pamatotība ir jāpārbauda, ņemot vērā lietas apstākļus un Tiesas praksi. Nacionālajām tiesām bija pienākums pārbaudīt, vai ir pārkāpta saprātīga termiņa prasība, un nodrošināt atbilstošu atlīdzību, ja ir noticis šāds pārkāpums.

23. Rīgas apgabaltiesa konstatēja, ka kriminālprocess pret iesniedzēju, kas nebija īpaši sarežģīts, pirmās instances tiesā tika izskatīts vairāk nekā sešus gadus, ar iesniedzēju nesaistītu iemeslu dēļ. Turklāt Rīgas apgabaltiesa konstatēja, ka pirmās instances tiesas nespēja izskatīt lietu divu gadu laikā pēc tās iesniegšanas šajā tiesā ir pārkāpusi Konvencijas 6.pantā noteikto saprātīga termiņa prasību. Tādēļ iesniedzējam bija tiesības saņemt atlīdzību saskaņā ar Satversmes 92.pantu un Civillikuma 1635.pantu, ņemot vērā ilgo tiesiskās nenoteiktības periodu. Rīgas apgabaltiesa iesniedzējam noteica kompensāciju par nemantisko kaitējumu 500 latus (aptuveni 711 eiro). Abas puses iesniedza kasācijas sūdzības.

24. 2014.gada 30.decembrī sagatavošanas sēdē Augstākā tiesa atteicās ierosināt kasācijas tiesvedību. Augstākā tiesa nosprieda, ka Latgales apgabaltiesa savā 2013.gada 6.novembra spriedumā, nosakot sodu, ir ņēmusi vērā procesa ilgumu (skatīt 17.rindkopu augstāk). Līdz ar to iesniedzējs bija saņēmis arī atlīdzību par tiesisko nenoteiktību, kas viņam

bija radusies kriminālprocesa laikā. Rīgas apgabaltiesa, ņemot vērā pārkāpuma smagumu un sekas, bija piešķirusi kompensāciju 500 latu (aptuveni 711 eiro) apmērā, ko tā, ņemot vērā lietas apstākļus, bija uzskatījusi par saprātīgu.

B. Piemērojamie nacionālie tiesību akti un prakse

1. Krimināllikums

(a) Soda noteikšanas vispārīgie principi (kas bija piemērojami lietas faktisko apstākļu laikā)

25. Krimināllikuma 46.panta otrā daļa noteic, ka, nosakot sodu, tiesai jāņem vērā noziedzīga nodarījuma raksturs un tā radītais kaitējums, vainīgā personība, kā arī atbildību mīkstinoši vai pastiprinoši apstākļi. Krimināllikuma 49.pants paredz, ka gadījumā, ja tiesa, ievērojot vairākus atbildību mīkstinošus apstākļus un vainīgā personību, atzīst par nepieciešamu par attiecīgo noziedzīgo nodarījumu noteikt sodu, kas ir mazāks par minimālo robežu, kāda par attiecīgo noziedzīgo nodarījumu paredzēta likumā, vai arī noteikt vieglāku soda veidu, tā var sodu attiecīgi mīkstināt, spriedumā norādot savus motīvus (49.panta pirmā daļa). Tāpat tiesa var nepiemērot papildsodu, kas par attiecīgo noziedzīgo nodarījumu Krimināllikumā paredzēts kā obligāts (49.panta otrā daļa). Iepriekš minētie noteikumi nav piemērojami, ja tiesa atzinusi, ka noziedzīgais nodarījums izdarīts atbildību pastiprinošos apstākļos (49.panta trešā daļa).

26. Pēc grozījumiem, kas stājas spēkā 2011.gada 1.janvārī, 49.¹pants paredz, ka gadījumā, ja tiesa konstatē, ka nav ievērotas personas tiesības uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā, tā var vai nu šo apstākli ņemt vērā pie soda noteikšanas un sodu mīkstināt, noteikt sodu, kas ir mazāks par minimālo robežu, kāda par attiecīgo noziedzīgo nodarījumu paredzēta likumā, vai noteikt citu, vieglāku soda veidu, nekā par attiecīgo noziedzīgo nodarījumu paredzēts likumā (49.¹panta pirmā daļa). Turklāt saskaņā ar šiem grozījumiem personu var atbrīvot no kriminālatbildības, ja tiek konstatēts, ka nav ievērotas tās tiesības uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā (58.panta piektā daļa).

(b) Noteikumi par piemērojamo sodu saistībā ar noziedzīgiem nodarījumiem, kas saistīti ar nolaupīšanu

27. Atbilstošos noteikumus par piemērojamo sodu saskaņā ar Krimināllikumu var apkopot šādi:

	Piemērojamais sods laupīšanas brīdī (2005.gada 14.augusts)	Piemērojamais sods pēc 2013.gada 1.aprīļa grozījumiem
176.panta otrā daļa – laupīšana personu grupā	3-12 gadu brīvības atņemšanas sods	Maksimālais brīvības atņemšanas sods 8 gadi
176.panta trešā daļa – atkārtota laupīšana	8-15 gadu brīvības atņemšanas sods	(atkārtota laupīšana nav atsevišķs nodarījums)
193.panta otrā daļa – kreditkartes nolaupīšana	Maksimālais brīvības atņemšanas sods 10 gadi	Maksimālais brīvības atņemšanas sods 5 gadi vai īslaicīga brīvības atņemšana, vai piespiedu darbs, vai naudas sods
274.panta pirmā daļa – pases nolaupīšana	Maksimālais brīvības atņemšanas sods 3 gadi vai piespiedu darbs, vai naudas sods	Maksimālais brīvības atņemšanas sods 1 gads vai īslaicīga brīvības atņemšana, vai piespiedu darbs, vai naudas sods

2. Kriminālprocesa likums

28. Kriminālprocesa likuma 14.panta pirmā daļa noteic, ka ikvienam ir tiesības uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā, tas ir, bez neattaisnotas novilcināšanas.

29. Saskaņā ar grozījumiem, kas stājās spēkā 2009.gada 1.jūlijā, 14.panta pirmā daļa tika papildināta ar tekstu, kas paredz, ka, izvērtējot kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā, tiks ņemts vērā lietas apjoms un sarežģītība, procesuālo darbību daudzums, procesā iesaistīto personu attieksme pret pienākumiem un citi objektīvi apstākļi.

3. Noteikumi attiecībā uz kompensāciju

30. Satversmes 92.pants citastarp noteic, ka “nepamatota tiesību aizskārums gadījumā ikvienam ir tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu”.

31. Pirms grozījumiem, kas stājās spēkā 2006.gada 1.martā, Civillikuma 1635.pantā bija noteikts:

“Katrs tiesību aizskārums, t.i. katra pati par sevi neatļauta darbība, dod tam, kam tā kaitējusi, tiesību prasīt apmierinājumu no aizskārēja, ciktāl viņu par šo darbību var vainot.

Piezīme: Darbība šeit pieņemta plašākā nozīmē, aptverot ne vien darbību, bet arī atturēšanos no tās, t.i. bezdarbību.”.

32. Pēc 2006.gada 1.marta grozījumiem 1635.pantā ir noteikts:

“Katrs tiesību aizskārums, tas ir, katra pati par sevi neatļauta darbība, kuras rezultātā nodarīts kaitējums (arī morālais kaitējums), dod tiesību cietušajam prasīt apmierinājumu no aizskārēja, ciktāl viņu par šo darbību var vainot.

Ar morālo kaitējumu jāsaprot fiziskas vai garīgas ciešanas, kas izraisītas ar [...] aizskārumu[...].

Ja šā panta otrajā daļā minētā neatļautā darbība izpaudusies kā noziedzīgs nodarījums pret personas dzīvību, veselību, tikumību, dzimumneaizskaramību, brīvību, godu, cieņu vai pret ģimeni, vai nepilngadīgo, pieņemams, ka cietušajam šādas darbības rezultātā ir nodarīts morālais kaitējums. Citos gadījumos morālais kaitējums cietušajam jāpierāda.

Piezīme. Darbība šeit jāsaprot plašākā nozīmē, aptverot ne vien darbību, bet arī atturēšanos no tās, tas ir, bezdarbību.”

4. Nacionālo tiesu prakse

33. Papildus vērā ņemamajai nacionālajai praksei, kas apkopota lietā *Trūps pret Latviju* ((lēmums), iesniegums Nr.58497/08, 26.-33.rindkopa, 2012.gada 20.novembris), Valdība sniedza papildu piemērus, kā nacionālās tiesas praksē piemēro Krimināllikuma 49.¹pantu.

34. Svarīgi norādīt, ka 2012.gada 8.jūnijā Augstākās tiesas Senāts (SKA-284/2012, Nr.11180174707) noteica šādus kritērijus, kas jāņem vērā, nosakot sodu, attiecībā uz Krimināllikuma 49.¹pantu: (i) tiesvedības ilgums; (ii) procesa virzītāja rīcības raksturs; (iii) apsūdzētā personība un loma noziedzīgajā nodarījumā; (iv) atbildību mīkstinoši apstākļi; (v) atbildību pastiprinošie apstākļi; un (vi) apstākļi, kas raksturo kriminālprocesa nepamatotu novilcināšanu.

35. Augstākās tiesas Senāts 2014.gada 8.janvārī nāca klajā ar nacionālās tiesu prakses analīzi par personas tiesībām uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā un soda noteikšanu šo tiesību pārkāpuma gadījumā (Tiesu prakse par tiesībām uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā un soda noteikšanā, ja nav ievērotas tiesības uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā). Šī analīze aptvēra laikposmu no 2010.gada 1.jūlija līdz 2013.gada 1.oktobrim.

36. Tika izdarīts secinājums, ka nacionālā prakse vēl nav izveidojusies vienvērtīga. Dažos gadījumos nacionālās tiesas bija konstatējušas saprātīga termiņa pārkāpumus, bet citās salīdzināmās situācijās šādi pārkāpumi netika konstatēti. Gadījumos, kad tika konstatēti pārkāpumi, tika piemēroti dažādi atbildību mīkstinoši apstākļi. Tomēr tika arī konstatēts, ka soda noteikšana tuvu likumā noteiktajam minimālajam bijusi visizplatītākā prakse. Visbeidzot rekomendēts, ka zemākas instances tiesām būtu jāievēro kasācijas instances tiesas iedibinātā prakse, lai noteiktu ļoti konkrēti, cik lielā mērā sods ticis mīkstināts saprātīga termiņa prasības pārkāpuma dēļ.

SŪDZĪBA

37. Atbilstoši Konvencijas 6.panta 1.punktam iesniedzējs sūdzējās par pret viņu uzsāktā kriminālprocesa ilgumu.

JURIDISKAIS ASPEKTS

Iespējamais Konvencijas 6.panta 1.punkta pārkāpums saistībā ar kriminālprocesu

38. Iesniedzējs apgalvoja, ka kriminālprocesa ilgums ir pārkāpis “saprātīga termiņa” prasību, kas noteikta Konvencijas 6.panta 1.punktā, kas izteikts šādi:

“Ikvienam ir tiesības, nosakot .. jebkuras viņam izvirzītās apsūdzības pamatotību krimināllietā, uz .. lietas izskatīšanu saprātīgos termiņos .. tiesā.”

39. Valdība šo argumentu apstrīdēja.

1.Pušu apsvērumi

40. Valdība apgalvoja, ka tiesa, kas izskatīja krimināllietu, visās instancēs ir nepārprotami secinājusi, ka iesniedzēja tiesības uz lietas izskatīšanu saprātīgā termiņā netika nodrošinātas. Nacionālās tiesas bija atsaukušās arī uz Krimināllikuma 49.¹pantu. Šajā ziņā lietas apstākļi šajā lietā ir pielīdzināmi apstākļiem lietā *Bērziņš pret Latviju* ((lēmums), iesniegums Nr.30780/13, 2014.gada 20.maijs). Tiesu, kas izskatīja krimināllietu, it īpaši Latgales apgabaltiesas, argumentācija (skatīt 12.rindkpu augstāk) bija uzskatāmi parādījusi, ka saprātīga termiņa prasības pārkāpums bija iemesls iesniedzējam noteiktā soda samazināšanai, kā rezultātā viņš tika atbrīvots. Turklāt Valdība atsaucās uz spriedumu lietā *Hansen un citi pret Dāniju* ((lēmums), iesniegums Nr.26194/03, 2006.gada 29.maijs) un apgalvoja, ka nacionālo tiesu argumentācija šajā lietā ir bijusi nepārprotama. Tāpat Rīgas apgabaltiesa civilprocesā bija skaidri atzinusi Konvencijas 6.panta 1.punktā noteiktās saprātīga termiņa prasības pārkāpumu.

41. Valdība apgalvoja, ka iesniedzējam piešķirtā kompensācija ir pārsniegusi iesniedzējam lietā *Bērziņš pret Latviju* piešķirto kompensāciju. Iesniedzējam izskatāmajā lietā sods bija samazināts, un viņš saņēma mantisku kompensāciju. Ņemot vērā, ka iesniedzējs tika notiesāts par vairākiem noziedzīgiem nodarījumiem un viņam tika noteikts sods, kas ir tuvu maksimālajam sodam par vienu pārkāpumu, ko pēc tam uz pusi samazināja, ievērojot saprātīga termiņa prasības pārkāpumu (kā norādīja Latgales apgabaltiesa – skatīt 12.rindkopu augstāk), tā apgalvoja, ka šāda samazināšana uzskatāma par atbilstošu. Atsaucoties uz *Maktouf un*

Damjanović pret Bosniju un Hercegovinu ([Lielā palāta], iesniegums Nr.2312/08 un 34179/08, 75.rindkopa, ECT 2013 (izvilkumi)), Valdība apgalvoja, ka tas neatbilstu subsidiaritātes principam, ja Tiesa iesaistītos noteiktā soda samazināšanas detalizētā izvērtēšanā, šādi rīkojoties, tiktu traucēta valsts sodu politika, par kuru Līgumslēdzējas valstis pēc būtības var brīvi lemt.

42. Valdība uzskatīja, ka, ņemot vērā Tiesas secinājumus lietā *Bērziņš*, iesniedzēja soda samazināšana šajā lietā bija pietiekams atlīdzinājums. Iesniedzējam civilprocesā piešķirtā mantiskā kompensācija bija uzskatāma par “papildu pierādījumu tam, ka nacionālās iestādes [bija] pietiekami risinājušas [iesniedzēja] Konvencijas tiesību pārkāpumu”.

43. Attiecībā uz mantiskās kompensācijas apmēru Valdība uzskatīja, ka piešķirtā summa (EUR 711) bija atbilstoša par tiesvedību, kas ilga aptuveni astoņus gadus (tā atsaucās uz *Cuško pret Latviju* [Komiteja], iesniegums Nr.32163/09, 51.rindkopa, 2017.gada 7.decembris, un *Vidaković pret Serbiju* (lēmums), iesniegums Nr.16231/07, 30.-31.rindkopa, 2011.gada 24.maijs). Valdība nepiekrīta iesniedzēja interpretācijai par apelācijas instances tiesas spriedumu (skatīt 46.rindkopu zemāk).

44. Iesniedzējs uzskata, ka Valdība nav pierādījusi, ka viņam noteiktais sods ir samazināts skaidrā un izmērāmā veidā. Viņš norādīja, ka Latgales apgabaltiesa ir grozījusi viņa apsūdzību par laupīšanu (sākotnēji pēc Krimināllikuma 176.panta trešās daļas, kas tika kvalificēts kā sevišķi smags noziedzīgs nodarījums) uz labvēlīgāku (pēc Krimināllikuma 176.panta otrās daļas, kas tika kvalificēts kā smags noziedzīgs nodarījums) (skatīt 9.rindkopu augstāk) un līdz ar to likumā paredzētais brīvības atņemšanas sods ir samazināts no maksimālā 15 gadu cietumsoda līdz trīs līdz 12 gadu cietumsodam (skatīt augstāk 27.rindkopu). Apelācijas instances tiesa nebija ievērojusi notiesāšanas vadlīnijas (skatīt 35.-36.rindkopu augstāk). Iesniedzējs šīs pamatnostādnes interpretēja tādējādi, ka nacionālajai tiesai bija jārikojas šādi: (i) jānosaka soda veids, kas piemērojams pēc noziedzīga nodarījuma pārkvalifikācijas; (ii) jānosaka sods par noziedzīgu nodarījumu (neņemot vērā saprātīga termiņa prasības pārkāpumu kā atbildību mīkstinošu faktoru); un tikai tad (iii) jāsamazina šis sods uz pusi, ņemot vērā saprātīga termiņa prasības pārkāpumu.

45. Iesniedzējs norāda, ka tāds jauns atbildību mīkstinošs apstāklis kā vainas atzīšana, ja to konstatē apelācijas instances tiesa, kā tas ir šajā lietā, parasti paredz brīvības atņemšanas soda samazināšanu par trim gadiem – attiecībā uz šo viņš atsaucās uz nacionālās tiesu prakses piemēriem. Iesniedzējs apgalvoja, ka viņam noteiktā soda samazināšana par četriem gadiem apelācijas instances tiesā tika noteikta, ņemot vērā divus apstākļus –

gan jaunu atbildību mīkstinošu apstākli (viņš atzina savu vainu), gan “saprātīga termiņa” prasības pārkāpumu. Līdz ar to viņš neuzskatīja, ka samazināšana izdarīta skaidrā un izmērāmā veidā.

46. Iesniedzējs apgalvoja, ka mantiskā kompensācija 711 eiro apmērā tika piešķirta tikai attiecībā uz divu gadu periodu (skatīt augstāk 23.rindkopu). Viņš neuzskatīja, ka šī kompensācija ir piešķirta, lai kompensētu kriminālprocesa kopējo ilgumu, kas ilga vairāk nekā astoņus gadus. Turklāt viņš apgalvoja, ka šī kompensācija nav pietiekama.

2. Tiesas vērtējums

(a) Vispārīgie principi

47. Tiesa atkārtoti uzsver, ka vispirms nacionālajām iestādēm ir jāsniedz atlīdzinājums par iespējamām Konvencijas pārkāpumiem. Tādēļ jautājums par to, vai iesniedzējs var apgalvot, ka ir cietis no iespējama pārkāpuma, ir būtisks visos ar Konvenciju saistītajos tiesvedības posmos (skatīt *Scordino pret Itāliju* (Nr.1) [Lielā palāta], iesniegums Nr.36813/97, 179.rindkopa, ECT 2006 V).

48. Tiesa ir atzinusi, ka Konvencijas dalībvalstīm ir zināma rīcības brīvība attiecībā uz veidu, kādā tās nodrošina atlīdzinājumu par nepamatoti ieilgušām tiesvedībām. Dažādu veidu tiesību aizsardzības līdzekļi teorētiski var būt saderīgi ar Konvenciju – efektīvs preventīvs līdzeklis, kas paātrina kriminālprocesa un pēc tam neļauj tam nekļūt nepamatoti garam; kompensācija, kas nodrošina pienācīgu atlīdzinājumu, mantisku vai nemantisku, par jebkuru jau notikušu pārkāpumu; vai abu iepriekš minēto kombinācija (skatīt *Trūps pret Latviju* (lēmums), iesniegums Nr.58497/08, 45.rindkopa, 2012.gada 20.novembris, ar turpmākām atsaucēm). Tiesa ir pieņēmusi vairākus nemantiskus kompensācijas līdzekļus, tostarp noteiktā soda mīkstināšanu (turpat, 46.rindkopa).

49. Soda mīkstināšana pārmērīgā tiesvedības ilguma dēļ principā neatņem skartajai personai cietušās statusu. Tomēr šim vispārējam noteikumam ir izņēmums, ja valsts iestādes ir skaidri vai pēc būtības atzinušas Konvencijas pārkāpumu un pēc tam to atlīdzinājušas. Lietās, kas attiecas uz Konvencijas 6.panta 1.punktā garantētās “saprātīga termiņa” prasības neievērošanu, valsts iestādes var nodrošināt pienācīgu tiesību aizsardzību, jo īpaši skaidri un izmērāmi samazinot iesniedzēja sodu (skatīt augstāk minēto spriedumu lietā *Bērziņš*, 33.rindkopa, ar turpmākām atsaucēm).

(b) Piemērošana izskatāmajā lietā*(i) Pārkāpuma atzīšana*

50. Tiesa norāda, ka lietas dalībnieki nav apstrīdējuši, ka nacionālās krimināllietu un civilietu iztiesājušās tiesas ir skaidri atzinušas “saprātīga termiņa” prasības pārkāpumu šajā lietā. Nacionālās tiesas konstatēja, ka nav ievērotas iesniedzēja tiesības uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā (skatīt augstāk 7., 12., 17. un 23.rindkopu). Tādēļ Tiesa secina, ka tiesas atzina Konvencijas 6.panta 1.punkta pārkāpumu.

(ii) kriminālprocesā sniegtā kompensācija

51. Tiesa pēc būtības piekrīt Valdībai, ka valstis var brīvi lemt par savu sodu politiku (skatīt iepriekš minēto spriedumu lietā *Maktouf un Damjanović*, 75.rindkopa). Tomēr, lai valsts varētu apgalvot, ka iesniedzējs ir zaudējis cietušā statusu, ir skaidri un izmērāmi jāsamazina sods, kas piespriests, pārkāpjot “saprātīga termiņa” prasību. Līdz ar to Tiesai šis jautājums ir jāvērtē, jo, kā norādīts iesniedzēja sūdzībā, soda samazināšana viņa gadījumā netika veikta šādā veidā. Tomēr Tiesa aprobežosies ar šo jautājumu. Tā neatbildēs uz iesniedzēja argumentiem par veidu, kādā nacionālajām tiesām bija jāaprēķina viņam piespriestais sods vispārīgi, ne arī ņemot vērā to, ka viņš bija atzinis savu vainu. Tiesai nav jāpārbauda valstī izveidotās vadlīnijas sodu piemērošanai kopumā vai to piemērošana šīs lietas apstākļos, izņemot jautājumu par cietušā statusa zaudēšanu.

52. Nav strīda par to, ka visu līmeņu tiesas, kas izskatīja iesniedzēja krimināllietu, nosakot sodu iesniedzējam, ir ņēmušas vērā “saprātīga termiņa” prasības pārkāpumu (skatīt augstāk 7., 12. un 17.rindkopu). Tas tika darīts saistībā ar visām trim iesniedzējam izvirzītajām apsūdzībām: galveno iesniedzējam izvirzīto apsūdzību pēc Krimināllikuma 176.panta otrās daļas un abām blakus apsūdzībām pēc Krimināllikuma 193.panta otrās daļas un 274.panta pirmās daļas.

53. Tiesa nevar precīzi noteikt procesa ilguma ietekmi uz iesniedzējam noteikto sodu mīkstināšanu saistībā ar abām apsūdzībām pēc Krimināllikuma 193.panta otrās daļas un 274.panta pirmās daļas. Lai gan Latgales apgabaltiesa “saprātīga termiņa” prasības pārkāpumu konkrēti uzskaitīja kā apsvērumu, ko tā bija ņēmusi vērā, nosakot sodu, tas bija tikai viens apsvērumus no kopumā pieciem. Pēc Augstākās tiesas pasludinātā sprieduma Latgales apgabaltiesa ņēma vērā arī maigākus soda noteikšanas noteikumus, kas pa šo laiku bija stājušies spēkā (skatīt augstāk 15. un 17.rindkopu). Tā kā nav citu norāžu, Tiesa nevar noteikt, kurš no šiem diviem elementiem (kavējuma elements vai izmaiņas valsts sodu noteikšanas noteikumos) bija galvenais sodu mazinošais apstāklis.

54. Tomēr situācija ir atšķirīga attiecībā uz galveno apsūdzību, kas iesniedzējam izvirzīta pēc Krimināllikuma 176.panta otrās daļas. Latgales apgabaltiesa *expressis verbis* nosprieda, ka iesniedzēja sods pēc 2013.gada 1.aprīļa grozījumiem ir jānosaka tuvu likumā noteiktajam maksimumam – astoņiem gadiem (skatīt augstāk 11.rindkopu). Tomēr, ņemot vērā “saprātīga termiņa” prasības pārkāpumu, šis sods bija jāsamazina uz pusi līdz četru gadu cietumsodam (skatīt augstāk 12.rindkopu). Augstākā tiesa atstāja spēkā samazināto sodu (skatīt augstāk 15.rindkopu).

55. Tobrīd, kad attiecībā uz šo nebija skaidri noteikta nacionālā prakse, Latgales apgabaltiesa īpaši centās sniegt detalizētu pamatojumu savam lēmumam par soda piemērošanu, lai izpildītu nacionālās prasības (skatīt augstāk 34.-36.rindkopu) un rīkotos saskaņā ar Tiesas praksi (skatīt augstāk 49.rindkopu). Tiesa atzīst, ka soda samazināšana attiecībā uz iesniedzēja pamata apsūdzību pēc Krimināllikuma 176.panta otrās daļas – uz pusi no sākotnēji noteiktā soda – bija izmērāms un izšķiroši ietekmēja viņa sodu (skatīt *Malkovs pret Igauniju*, iesniegums Nr.31407/07, 60.rindkopa, 2010.gada 4.februāris; *Kaletsch pret Vāciju* (lēmums), iesniegums Nr.31890/06, 2009.gada 23.jūnijs; un *Sorvisto pret Somiju*, iesniegums Nr.19348/04, 67.rindkopa, 2009.gada 13.janvāris).

56. Turklāt Tiesa norāda, ka sodi par abām papildu apsūdzībām tika pilnībā iekļauti galīgajā sodā, kas tika noteikts četri gadi (skatīt augstāk 18.rindkopu). Tādējādi Tiesa, īstenojot savu uzraudzības funkciju, ir pārliecināta, ka šim iesniedzējam sniegtā nemantiskā kompensācija – soda samazināšana pret viņu uzsāktajā kriminālprocesā – bija adekvāta un pietiekama.

(iii) *Civilprocesā sniegtā kompensācija*

57. Papildus iesniedzējs šajā lietā arī cēla civiltiesisku prasību pret valsti. Rīgas apgabaltiesa skaidri konstatēja, ka kriminālprocess pirmās instances tiesā norisinājās vairāk nekā sešus gadus ar iesniedzēju nesaistītu iemeslu dēļ. Viņam tika piešķirta nemantiskā kompensācija 711 eiro apmērā (skatīt augstāk 23.rindkopu). Augstākā tiesa piebilda, ka iesniedzējs kriminālprocesā jau bija saņēmis kompensāciju par tiesisko nenoteiktību, ar kuru viņš bija saskāries šajā kontekstā (skatīt augstāk 24.rindkopu).

58. Tiesa atkārtoti uzsver, ka valstīm ir zināma rīcības brīvība attiecībā uz veidu, kādā tās sniedz cietušajiem atlīdzinājumu par “saprātīga termiņa” prasības pārkāpumu (skatīt augstāk 48.rindkopu). No vienas puses, valstis var izvēlēties noteikt tikai kompensācijas līdzekli (skatīt iepriekš minēto spriedumu lietā *Scordino*, 187.rindkopa), ja tiek izpildīti vairāki kritēriji, tostarp prasība, ka kompensācijas apmērs nedrīkst būt nesamērīgs salīdzinājumā ar Tiesas piešķirto līdzīgās lietās (turpat, 195., 198., 200.-

206.rindkopa). No otras puses, valstīm principā nav liegts izvēlēties tiesību aizsardzības līdzekļu kombināciju, piemēram, nodrošināt divus kompensējošus tiesību aizsardzības līdzekļus: nemantiska kompensācija, piemēram, soda samazināšana, kā arī mantiska kompensācija kaitējuma/zaudējumu atlīdzības veidā.

59. Ņemot vērā iepriekš minēto, šajā lietā Tiesai nav jāpārbauda iesniedzējam piešķirtās finansiālās kompensācijas atbilstība, aplūkojot to atsevišķi vai kopā ar kriminālprocesā paredzēto kompensāciju, jo tā ir pārliecināta, ka iesniedzējam sniegtā nemantiskā kompensācija – soda samazināšana pret viņu uzsāktajā kriminālprocesā – bija atbilstoša un pietiekama.

(iv) Secinājums

60. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, Tiesa ir pārliecināta, ka iesniedzējam piespriežot soda samazināšanu pret viņu uzsāktajā kriminālprocesā nodrošina pienācīgu un pietiekamu kompensāciju par “saprātīga termiņa” prasības pārkāpumu šajā lietā. Tiesa attiecīgi secina, ka iesniedzējs nevar apgalvot, ka ir Konvencijas 6.panta 1.punkta pārkāpuma upuris.

61. No tā izriet, ka šī sūdzība nav savienojama *ratione personae* ar Konvencijas noteikumiem 35.panta 3.punkta (a)apakšpunkta izpratnē un ir jānoraida saskaņā ar Konvencijas 35.panta 4.punktu.

Šo iemeslu dēļ Tiesa vienbalsīgi

Atzīst iesniegumu par nepieņemamu.

Sagatavots angļu valodā un rakstveidā paziņots 2019.gada 26.septembrī.

Claudia Westerdiek
nodaļas sekretāre

Angelika Nußberger
priekšsēdētāja